

EIGEN SCHOON.

WESTBRABANTSCH TYDSCHRIFT

VOOR.

GESCHIEDENIS.
OUDHEIDSKUNDE.
FOLKLORE.
TAALKUNDE.

Eerste Jaargang Nr 3

15 Maart 1911

verdedigde zich dapper van binnen en dit duurde verscheidene uren, namelijk van negen uur voormiddag tot vier uur namiddag. Doch zij wilden van geene overgave hooren, totdat zij eindelijk voor de overmacht moesten zwichten, want men beschoot ze met het kanon en de kerkdeur was reeds verbrand. Zes Franschen werden gedood, een andere die zich goed schuil gehouden had, werd van boven uit een hoog venster geworpen en verder door het zwaard afgemaakt. Eenigen werden ook gekwetst en de overigen naar Brussel gevankelijk weggevoerd. De onzen telden maar twee gekwetsten waarvan maar een enkele gestorven is. De Franschen waren een vijftigtal sterk, doch de onzen waren wel met zes-honderd man.

Den 9^{den} derzelfde maand werd door Emilianus van Hoyvorst, proost van het vermaard klooster van Affligem, deze kerk met hare slaappleats, die door het bloedvergieten ontheiligd was, opnieuw ingezegend, terwijl wij, pastoors van het omliggende, assisteerden met nog eenige van zijne kloosterlingen. Aldus werd, onder eenen grooten toeloop van volk en het luiden der klokken, deze inzegening plechtiglijk voltrokken, en werd daarna de H. Mis opgedragen door denzelfden proost Emilianus. »

Waren de Franschen er te Meldert maar kaal van afgekomen, daarmede zou het spel nog niet uit zijn ! Men mocht zich aan weerwraak verwachten. De abdij van Affligem moest het vooral bezuren. De paters, zoo vertelde men, waren de oorzaak geweest van de slachting te Meldert ; zij hadden bovendien levensmiddelen bezorgd aan de vijanden der Franschen. Daarop kwam de bezetting van Ath (den 15 Maart) ons klooster overvallen te midden van den nacht. De deuren werden opengebroken en geheel het klooster doorzocht. Toen de soldaten in de kamer van den proost binnen drongen losten zij verscheidene pistoolschoten op hem, en mishandelden hem op onmenschelijke wijze. Daarna namen zij alles mede wat eenige waarde had en legden het klooster eene brandschatting op van 5000 gulden. Uit de stallen namen zij nog zeven paarden mede, laadden hunnen rijken buit en trokken dan zegevierend naar Ath terug. De aangerichte schade beliep meer dan 32000 gulden⁽¹⁾.

* * *

In deze ongelukkige tijden kwam ook de pest onze gewesten teisteren. Deze ziekte had sedert 1664 Engeland en Holland aangetast, en uit dien hoofde was alle toevoer van koopwaren uit de besmette landen ver-

---

1) Zie : Beda Regaus, laatste proost van Affligem, in zijn werk : *Affligemum illustratum* t. II, ad an. 1668.

boden. Desniettegenstaande brak de pest te Brussel uit den 20 October 1667, en maakte er op twee jaar 4046 slachtoffers⁽¹⁾.

Vandaar verspreidde zich de besmettelijke ziekte in vele andere plaatsen. In Maxenzele bestatigde men de eerste gevallen in het begin der maand October 1668 ⁽²⁾. Gedurende de drie laatste maanden van gemeld jaar stierven 28 personen aan de pest, en werden voor het meerendeel in ongewijde aarde begraven. Hunne namen staan op eene afzonderlijke lijst geschreven in het register der overledenen. Volgens het kronijkje « werden bijna allen die in 1669 door de pest werden weggerukt, op het kerkhof begraven, en een kruisteecken wijst hunne namen aan in het overlijdensboek. » De schrijver doet tevens bemerken « dat hij altijd de H. Communie aan de pestlijders uitdeelde met bloote hand, maar het H. Oliesel toediende bij middel van een stokje, ongeveer een voet lang ; » eindelijk « dat hij op zekeren dag aan zes of zeven zieken de laatste H. H. Sacramenten moest toedienen. »

« De pest heeft hier in Maxenzele ongeveer vijftig slachtoffers gemaakt; in Assche ⁽³⁾ ongeveer duizend; in Opwijk⁽⁴⁾ omtrent vijftien honderd.

---

1) Zie Henne et Wouters : *Histoire de la ville de Bruxelles* t. II p. 89.

2) Ziehier volgens het overlijdensboek eenige nadere bijzonderheden over het aantal slachtoffers. In de maand October 1668 waren er 16, November 8, December 4, Januari 1669 een twijfelachtig geval, Februari ook, Meert 3, April 2, Mei geene, Juni 3, Juli 7, Augustus 5, September en October geen, November 1. — Het normaal sterftcijfer 6-9 zelfs buiten de gevallen van pest, stond merkelijk hooger : zoo b. v. in 1667 waren er 26 overlijdens, alhoewel er geene epidemie vermeld wordt ; in 1668 zijn er nog 24, in 1669 nog 13. Voegt men daarbij het aantal slachtoffers der pest, dan bekomt men, voor deze drie jaren, 112 overlijdens.

3) Deze opgave vindt men ook in D. De Grave : *Geschiedenis der gemeente Assche*, blz. 388 doch de schrijver geeft ons geene andere bijzonderheden ; ja zelfs, blz. 244-245, schijnt hij aan de pest niet gedacht te hebben, vermits hij geene « bijzondere voorvallen » gevonden heeft om de vermindering der bevolking uit te leggen tusschen de jaren 1666 en 1681.

4) De schrijver der kronijk geeft hier voorzeker eene oppervlakkige statistiek, want het aantal slachtoffers is fel overdreven, zooals blijkt uit de nauwkeurige inlichtingen mij welwillend medegedeeld door den Heer J. Lindemans, wien ik daarvoor mijnen besten dank betuig. Van October 1667 tot December 1669 stierven te Opwijk in het geheel 746 menschen. Ziehier de getallen van het overlijdensregister : In October 1667 23, November 20, December 16-59; Januari 1668 14, Februari 15, Maart 21, April 21, Mei 21, Juni 14, Juli 22, Augustus 12, September 19, October 23, November 21, December 10-213; in Januari 1669 7, Februari 8, Maart 15, April 9, Mei 11, Juni 18, Juli 43, Augustus 110, September 101, October 105, November 31, December 16-474.- Het gewoon sterftcijfer dient evenwel van deze getallen af gerekend te worden. In de voorgaande jaren waren er maar 50 sterfgevallen voor 1664, 37 voor 1665, en 48 voor 1666. Zooals men ziet nam de sterfte vooral

Den 27 Augustus 1669 overleed Rudolphus van Eysbeeck, pastoor van Assche, en den 25 October stierf daar in het gasthuis de Eerw. Heer Theodorus Houbræcken, die gedurende vele jaren pastoor der parochie

---

toe van af Juli 1669 (bepaaldelijk rond 22 Juli) en was zij hevig in de drie volgende maanden. De bevolking van Opwijck bedroeg in 1631 1209 zielen (*Liber Status animarum conscriptus per Egidium Van Lokeren*, berustend in het kerkarchief. In 1657 waren er 1548 zielen volgens de optelling van den E. H. Pastoor Vincentius De Hageleer. Onder de voornaamste slachtoffers der pest vinden wij te Opwijck den Eerw. Heer Gerardus Collaes, overleden den 2 Juli 1668 en denzelfden avond in het koor der kerk begraven; en den Eerw. H. Joannes Van Achter eveneens onderpastoor derzelfde parochie, die den 28 Juli overleed en binst den nacht werd ter aarde besteld. De eerste dezer priesters werd in zijne bediening vervangen door den E. H. Cornelius Schrick; de andere door E. H. Joannes Stevens.— Twee meiers stierven ook in dien tijd: Adriaen Heyvaert (meier van af 1640, overleden 13 November 1667) en zijn opvolger Guillam Van der Vaerent, broeder van den griffier Joos (overleden 4 November 1668).— Burgemeester Pieter van den Broecke stierf den 10 Juli 1669 en zijn opvolger Gillis van den Brande, daalde weldra ook ten grave (13 October van hetzelfde jaar).— In het jaar 1668 werden te Opwijck 10 missen gezongen « over de devotie alsdan ghehouden jehens de contagiëuse sieckte » (*Kerkrekeningen* in archief der kerk). Men treft er ook nog eenen post aan « over het voeghen ende reynigen van het welfsel, pilleiren ende kerkmuren. »

Molhem. Dank aan den Weleerw. Heer J. De Munter, kunnen wij de volgende bijzonderheden over deze parochie mededeelen: Ten jare 1668 stierven te Molhem 18 parochianen aan de pest, en het volgend jaar nog 8. Onder de slachtoffers dezer vreeselijke ziekte was ook de E. H. Pastoor Egidius Van Beersel, wiens grafsteen men heden nog ziet aan den ingang der kerk. Wij laten hier het opschrift volgen:

« Sepulture van den eerweerdighen
Heer H. Egidius van Beersel
in synen tyt Pastoor van
Molhem, die syn gemeynthe
heeft gedint 32 jaren
voor syn recompens moet
ligghen op het kerckhof
Is gestorven den tweeden
dagh van December int
jaer 1668, oudt synde 62 jaeren.
Bidt voor de siele. »

In 1632 deed Pastoor Van Beersel, op het kerkhof van Molhem, drie klokken gieten in akkoord van la-sol-mi; de eene woog 600 pond, de andere 4500 pond, en de derde 3000 pond. Den 26 April 1638 verleende Paus Urbanus VIII eenen vollen aflat jaarlijks in de kerk van Molhem te winnen op het feest der Vinding van den H. Stephanus, van af de eerste vespers tot zonsondergang van den volgenden dag.— Den 2 November 1661 wijdt Martinus Heckius, abt van Dilighem, der orde van Premonstreit, een altaar te Molhem ter eere van den H. Blasius, en sluit er reliquiën in van de H. H. Martelaren Cornelius, Paus, en van den H. Cyriacus. Den 26 Maart van het volgend jaar wijdt dezelfde prelaat nog een ander altaar ter eere van de H. H. Norbertus en Augustinus en sluit er reliquiën in van den H. Stephanus en van de elfduizend Maagden. Pastoor Van Beersel stichtte ook te Molhem

was geweest (1). Den 17 November stierf te Maxenzele Joannes De Nil, «notarius publicus» en schrijver van de kerkfabriek en van de armentafel.»

D. VINCENTIUS COOSEMANS O. S. B.

(Wordt vervolgd)

Over den oorsprong der twee Lennicken

Sedert wanneer komen de Lennicken onder de eigene benamingen St Quintens- en St Martens-Lennick voor? Van dit feit hebben wij bewijzen gevonden in de XIIIe eeuw, maar niet vroeger, namelijk in eenen akt van overgaaf aan St Jans hospitaal te Brussel, gedagteekend maandag na St Paulusbekeering 1297 - 1298⁽²⁾. In een stuk van 1242 - 1243, zou St Martens-Lennick als parochie aangeduid staan⁽³⁾; doch men geeft niet op in welk stuk. Ten andere vinden wij, in 1237 nog, St Quintens-Lennick eenvoudig Lennick (*Liniacum*) genoemd⁽⁴⁾.

Sedert wanneer bestaan de twee Lennicken? Welk van beide is het oudste?

Vele kerken, dorpen en steden zijn hun ontstaan aan kloosters verschuldigd. Op vele plaatsen, zelfs ver van hun klooster, bouwden de religieuzen eene kapel of kerk, waar rondom huizen en hoeven oprezen en menschen werkzaam werden; ofwel daar waar reeds volk gevestigd was brachten zij werk aan en voorzagen meteen in de godsdienstige noodwendigheden.

Men weet dat Pepijn van Landen door de koningen Clotarius II en Dagobertus I met groot gezag en uitgestrekte domeinen begunstigd werd.

---

een beneficie van O. L. V., met last van eene vroegmis op zon- en feestdagen en nog drie missen in de week, alle ter intentie van den stichter. Te dien einde liet hij een jaarlijksch inkomen na van 220 gulden op den Berg van Barmhartigheid van Brussel en Mechelen. Op den duur evenwel volstond deze rente niet meer zelfs om de vroegmis op zon- en feestdagen te betalen. Het archief van Molhem bezit nog de lijst der goederen van de kapellanie van O. L. V., door Arnold 't Kint opgemaakt in 1644.

In verband met de pest wordt ook nog wel verteld, dat de gewoonte van de woorden: «God, zegene u» te zeggen tot iemand die niest, in deze rampspoedige tijden ontstaan is.

1) Zie : G. De Grave. *Geschiedenis der gemeente Assche*, blz. 388.

2) Wauters, *Histoire des Environs de Bruxelles*, Bd. I, blz. 216.

3) Id., *ibid.*

4) Butkens, *Trophées*, Preuves, blz. 211.

De geschiedenis getuigt dat zijne weduwe, de H. Itta, omtrent het midden der VIIe eeuw, de abdij van Nijvel stichtte, waarvan hare dochter, de H. Gertrudis, overste werd, en dat zij dit klooster met aanzienlijke goederen begiftigde.

Ons dunkens, was het grondgebied der twee Lennicken in die goederen begrepen, en ziehier waarop wij onze denkwijze steunen.

In een diploma van Karel den Kale, den 9 Juli 877 geteekend⁽¹⁾, is er spraak van twee Lennicken in Brabant gelegen. Eenige goederen in het stuk vermeld, onder anderen (in Brabant) Goyck, Lennick, Wambeek enz., werden door den keizer aan de kloosterlingen der abdij van Nijvel toegekend. En, wat meer is, die toekenning werd reeds door vorige koningen gedaan, want onmiddellijk na de woorden *Concedimus... Liniacum* enz., staat er geschreven : *Extras has villas superaddimus Liniacum in Brabantinse*, d. i. buiten Lennick in Brabant, Goyck, Wambeek enz., voegen wij er nog Lennick in Brabant bij. Daaruit volgt dat ten minste het eerstgenoemde Lennick reeds vóór 877 bestond.

Wij drukken op deze aanhaling van twee verschillende Brabantsche Lennicken onder eene en dezelfde benaming, niet alleenlijk om de oudheid onzer twee dorpen te bewijzen, maar tevens om te doen zien, ten eerste, dat het moeielijk zou zijn het eerstgeboorterecht aan een van beide toe te kennen, ten tweede, dat het onjuist zou zijn te zeggen dat de thans bestaande Lennicken oorspronkelijk maar één uitmaakten.

Den 28 Juli 897, vernieuwde Zwentibold, koning van Lotharingen, het handschrift van Karel den Kale⁽²⁾ en meldde, tusschen de goederen der kloostergemeente van Nijvel, de kapel van Lennick. Stond die kapel te St Quintens of stond ze te St Martens ? Wie weet het ?

Dat onze Lennicken in 877 bestonden en dat toen reeds, ten minste een van de twee nog al belangrijk was, ingezien de uitdrukking waarmede het in de oorkonden van dien tijd bestempeld wordt, te weten *villa*, en niet *villula*, gelijk andere plaatsen in dezelfde stukken aangehaald, is dus

---

1) Miraeus, *Donationes Belgicae*, Antwerpen 1629, blz. 387, 388.

Sommige schrijvers doen oproep op een diploma van 5 Februari 832, (bij Martène et Durand, *Veterum... Collectio*, Bd. I, Kol. 88), om de oudheid der Lennicken vast te stellen. Maar zij hebben het mis voor : in dat diploma is er spraak van *Liniaco* in Haspegouw (*in pago Alsbatio*), waarschijnlijk Ligny bij Borgworm.

2) Miraeus, Op. cit., blz. 389, 390.

buiten twijfel. Dat ze reeds vroeger bestonden blijkt, zooals wij daareven bemerkten, uit hierbovengenoemd diploma van Karel den Kale. Het gezond oordeel zegt daarenboven dat ze niet ineens zijn ontstaan, maar langzamerhand zich ontwikkeld hebben. De Lennicken hebben gewis aan de H. Gertrudis van Nijvel hun christen opkomen te danken ; maar zij waren bewoond vóór de VIIe eeuw.

Inderdaad, te St Quintens-Lennick, nabij de kerk, werden in 1887, onder de laatste overblijfsels van den «Tuytberg» (Doodberg), menigvuldige Romeinsche voorwerpen ontdekt, die bewaard werden door den heer G. Velge, burgemeester aldaar⁽¹⁾.

Tomberg, te St Martens-Lennick, is voorzeker ook een Romeinsche *tumulus*. Zijne benaming, zoowel als zijne ligging, verraadt zijnen oorsprong ; immers, Toemba-berg, Toemb-berg (van 't latijn *tumba*, graf) beteekent grafberg. Aan de Drij Kruisen, stond er eertijds ook een grafheuvel.

Het Romeinsch tijdvak begintene halve eeuw vóór Christus' geboorte en behelst omtrent vijf honderd jaar. Uit welke eeuw van dat tijdvak dagteekenen de bewijsstukken in den Doodberg te St Quintens-Lennick gevonden ?

En wat leert ons de Romeinsche baan van Bavai naar Batavia (Holland) langs Edingen en Assche ? Werd die baan, eene halve eeuw vóór onze tijdrekening, niet belooopen door Julius Cesar en zijne legioenen ? Werden te Assche en te Kester niet verscheidene munten van de eerste keizers van Rome ontdekt ? Mogen wij niet met recht veronderstellen dat er te Lennick, van zoohaast vermelde baan aangelegd was, woningen ontstonden om reizigers en voerlieden met gespan te herbergen, en dat die standplaatsen het middenpunt werden van landbouwbedrijven, wier vermenigvuldiging langzamerhand een dorp uitmaakten ?

Hooger klimmen wij niet op. Den juisten tijd, het jaar opgeven waarin de eerste menschenstappen gedrukt werden op den bodem die eens Lennick zou heeten, zal nooit iemand kunnen.

Sint Martens-Lennick.

F. VENNEKENS.

---

1) Zie *Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles*, Bd. V, blz. 404-407.

Kinderpoëzie.

Aftelsels bij 't Spel.

1

Holleken
Bolleken
Tik, tak, tolleken,
Holleken
Bolleken
weg (af).

Uitleg : Bij elk woord wijst de afteller een meêspeler aan. Degene die aangewezen wordt op het woord « weg » (af) die is er af : d.w.z. die moet er niet aan zijn. De laatste die niet afgeteld wordt moet « staan » (b.v. voor lo-stoppen, loosstoppen). Soms ook moet deze staan of eraan zijn die *eerst* afgeteld wordt.

2

Hooiken,
Strooiken,
Zakkeband,
af.

Uitleg : Dezelfde als voor 1.

3

Mijn vader heeft een paard beslagen ;
hoeveel nagelen steken er in ?

Uitleg : Zoals voor 1. Degene die volgt op de aanwijzing bij het woord « in » zegt hoeveel, b. v. 16 ; aan den volgende begint de aftelling 1, 2, 3, euz. tot 16. Ze staan altijd in ronde.

4

Onder de bank
daar lag wat zand.
Rijdt daar mêe naar Engeland,
van Engeland naar Spanje,
Appelen van Oranje,
Peren van den suikerboom.
Al wie 't langste strooken trekt
die verdient de gouden kroon.

Uitleg : Bij elk woord wordt er een kind aangewezen. Wie op 't woord kroon aangewezen wordt, mag de strookens steken en ze laten trekken, één door elk der spelers. Het langste of het kleinste strooken duidt naar overeenkomst aan wie moet staan.

5 (Variante van 't voorgaande)

Onder de bank
ligt wit zand
Rijdt er mée naar Engeland,
van Engeland naar Spanje
Appelkes van Oranje,
Perelen van den zoeten boom
Al die 't laatste spelleken heeft
Krijgt de gouden kroon van biezen.
In de Winter zal het vriezen.
In de Zomer zal het zonneshijnen.
Dan loopen de boeren met klompkens,
tweehonderd stompkes.
Laat de madamekens maar vliegen.
10, 20, . . . , enz.

6

Onder 't groene boomken
daar lag een engelsch schip.
De Franschman was gekomen ;
hij was zoo rijk als ik.
Hij droeg 'nen hoed van pluimen,
'nen hoed van traktement (*'t regiment?*).
De heele stad zal ruimen,
voor zoo 'ne vieze vent.
Wij zullen gaan tellen,
onder ons, gezellen,
10, 20, 30 . . . . . 100.
En gij zijt heerlijk en behoorlijk,
en gij zijt af.

7

In de steenput lag een muis
Is Mijnheer De Wit niet thuis ?
Neen Mijnheer De Wit is uitgegaan.
Twee koperen bandekes,

Twee ijzeren bandekes,
acht en acht is zestien,
10, 20, . enz. (als het slot van 6)

Opwijck.

Vertelsels onzer streek

3. — De dronkaard die meende dat hij in de hel was.

Over zeer vele jaren, lang vóór de uitvinding der stoomkracht, dus wanneer er nog geen treinen liepen, was het niet gemakkelijk voor de menschen die niet omtrent het water woonden zich van steenkolen te voorzien. Dan was het veel 't gebruik, naar de kolenstreek met groote wagens om den noodigen voorraad te rijden.

Er waren zoo twee gebroeders, die al dikwijls deze reis gedaan hadden. Peer en Jan heetten zij. Peer was een ordentelijk man, maar Jan keek nog al dikwijls diep in het glas, en was daarbij zeer vreesachtig; nooit had hij, zooals zijn broeder, in de mijn durven nederdalen. Nu zekeren keer had hij zich wederom zat gedronken en was op den wagen in slaap gevallen. Om hem van zijne dronkenschap te genezen wilde zijn broeder hem eens eene fijne grap « bakken. » Peer vroeg en bekwam de toelating zijn broeder in de mijn te doen nederlaten. Men nam hem, nog altijd slapend, voorzichtig van den wagen, en men liet hem zakken. Beneden kwamen eenige mijnwerkers rond den ophaalbak staan en maakten Jan wakker. Onder dezen was een groote struische kerel. Jan sloeg verwilderd de oogen open, het was al zwart wát hij zag in heel zijne omgeving, en hij meende dat hij in de hel was ; zich wendende tot den grooten struischen vent, in wien hij waarschijnlijk het opperhoofd dacht te zien, deed hij zichzelve geweld aan om te kunnen spreken en stamelde met groote moeite : ... « Verschooning... Excuseer... Mijnheer den duivel... i... i... ik was zat als ik stierf. »

Jan was dien keer zoodanig bevreesd geweest, dat hij in 't vervolg zich niet meer heeft zat gedronken.

4 — Deux kot-kodèèt.

Een vlaamsch boerken wiens zoon in het Walenland woonde, wilde hem eens gaan bezoeken, maar daar hij geen gebenedijd woord Waalsch kon spreken noch verstaan, moest ons boerken lang zoeken, zoodat hij

eindelijk honger kreeg. Hij ging in eene herberg en vroeg nen boterham met een koppel eieren, maar men verstond hem niet. Slim als ons boerken was, deed hij teekens, wreef met het rechter hand in snijdende beweging over den linker voorarm zeggende : « Eenen comme ça, en nog deux kot-kodèèt. » De bazinne bracht hem aanstonds nen boterham, daarna kwam ze met twee jonge kiekens, en een mes om ze te dooden en ze dan te braden. Ons boerken kwam al gauw toe gesprongen om dit te beletten. Hij wees onder de kiekens hunnen steert en zegde : « kot- kot- kodèèt. » « Ah ! c'est compris ! » antwoordde de bazin. Nu kreeg hij ook zijne twee eiëren... en kon zijnen eetlust voldoen !

(Gehoord te Assche-*Terlinden*.)

J-B. DE PAUW.

5. — Van den notaris en den slimmen boer.

Daar stond 'nen keer 'nen notaris vóór zijn deur naar de menschen te zien, toen er juist een slim boerken voorbij ging dat van de markt kwam.

« Boerken, is 't een groote markt geweest ? » vroeg de notaris.

« 'k En heb ik ze niet gemeten, mijnheer... »

« Ja maar, 't en is dat niet dat ik wil zeggen... Of er veel volk was ? »

« 'k En heb ik ze niet geteld », zei 't boerken wederom.

De notaris was in zijn eigen boos omdat het boerken hem zoo verantwoordde. « Wacht maar, ik zal u ook wel hebben ! » dacht hij en hij vroeg aan 't boerken om bij hem te komen eten. Terwijl zij dan aan tafel zaten riep de notaris 'nen knecht en zei hem stillekens in 't oor : « Zet u in den kelder gereed met een goede zweep, ik zal er den boer heen sturen om 't wijnvat te verleggen. Als hij dan goed bezig is, ziet dat gij hem eens wel afranselt. »

Als nu 't slim boerken zijn buiksken vol had, zei zoo de notaris : « Mijn knecht moet daar in den kelder een wijnvat verleggen, wilt ge daar eens een handeken gaan bijsteken ? » — « Met plezier ! » zei de boer, maar hij betrouwde dat spel niet.

Heel voorzichtigens weg kwam hij den kelder in, en daar stond mij de knecht met zijne zweep gereed om te slaan, maar... « Lappe ! » zei de boer en hij schupte tegen de kraan zoodat zij uit het vat sprong... en de wijn aan 't stroomen. Nu moest de knecht beletten dat de kostelijke drank verloren liep en met zijnen vinger het gat van de ton toe houden.

Daar zat de dwaze knecht nu schoon gevangen ! 't Boerken greep de zweep, en de knecht kreeg de vracht slagen die voor 't boerken bestemd was. Als hij genoeg gezweept had trok hij er vandoor, maar scheerde daar

eerst eene schoone vette hesp mede en stak ze onder zijnen kiel. Als de notaris hem schalkseh vroeg, toen hij weër boven gekomen was « of hij met 't spek al weg was » mocht hij gerust antwoorden : « Bah, ja 'k Mijnheer. »

Goyck.

V. W.

Onze plaatsnamen

I. De Plaatsnamen uitgaande op -ghem en -inghen.

(Vervolg van blz. 16)

Namen op -INGHEN en -INGHE langs dezen kant van den Dender.

Alsinghen (St-Martens-Lennick)	Laferinghen (Meerbeek)
Bellinghen	Lettelinghen (Henegouw)
Beringhen (Pepinghen)	Lieferinghen
Bevinghen (Neyghem)	Mekinghen (St.-Pieters-Leeuw)
Boudinghen (Halle)	Neuringhen (Denderwindeke)
Businghen (St-Quintens-Lennick)	Oetinghen
Buysinghen	Pepinghen
Edinghen	Plutsinghen (Heykruis)
Elderinghen (Dworp)	Revelinghen (St.-Genesius-Rode)
Eiseringhen (St-Quintens-Lennick)	Rukkelinghen (St.-Pieters-Leeuw)
Eisinghen (Buysinghen)	Saffelinghen (Goyck)
Elinghen	Scheissinghen (Halle)
Gemelinghe (Galmaerden)	Spieringhen (Vollezele)
Goteringhen (Kester)	Stebbinghen (Denderwinde)
Grimminghe (O. VI.)	Teutinghen (St.-Martens-Lennick)
Hellinghen (Herne)	Trontinghen
Herffelinghen	Vlieringhen (Halle)
Heuvelinghen (Goyck)	Winninghen (Meerbeek)
Ilinghen (St.-Quintens-Lennick)	Wauveringhen (Dworp)
Keiringhen (Santbergen)	

Laat ons nu die verschillende plaatsnamen van naderbij beschouwen en trachten tot de ware beteekenis ervan te komen.

Afflighem. - Het kon niet anders of op dezen naam moesten de liefhebbers van woordafleidkunde hunnen kop breken. Ook zijn er omtrent dit woord wel een tiental afleidingen voorgesteld die allemaal om te kunstiger zijn, doch waarvan geen enkel voldoet. De geleerde geschied-

hrijver der abdij somt ze ons op en ik herhaal het lijstje hier om n te toonen tot welke gekke gissingen het geliefhebben in zake plaats-aamkunde leidt. « Sommigen meenen, zegt hij, dat het afstamt van het tijsche woord *Affligere* : bedroeven, maar dit is niet waarschijnlijk ; anderen van *Af'leg'hem*, eene plaats waar men moest afleggen, aan de dieven overgeven zijne goederen en dikwijls zijn leven ; nog anderen van *Aflig'hem*, eene plaats, die naar beneden ligt, omdat Affligem ten opzichte van Assche leeger ligt ; ook leidt men het woord af van *Af'hel'heim*, ne plaats die afhelt, en van *Apfel*, *Appelheim*, eene streek waar appelen oeien...⁽¹⁾ ; eindelijk beweren anderen dat het komt van den naam eens gods die daar vereerd werd, *Affli* of *Haffli* genoemd ⁽²⁾. »

De meeningen zijn zeer verdeeld, zoo men ziet.— De geschiedschrijder abdij vond geraadzaamst aan geene ervan de voorkeur te geven, ant geen enkele verdiende het.

Ik heb de oudere schrijfwijzen van dit woord onderzocht, die voorkoen in de uitstekende uitgave van het *Cartularium* van Afligem door *de rneffe*. ⁽³⁾ Deze uitgave is diplomatisch, dit wil zeggen dat de uitgever s getrouw de schrijfwijze weergeeft, zooals hij ze vond, zonder er eene tter aan te veranderen. Dat is juist van het hoogste belang voor den toponymist. De andere kartersuitgave, o. a. die van *Miraeus* en *Foppens* zijn onder dit opzicht niet te betrouwen omdat deze uitgevers doorgaans e oudere schrijfwijze der plaatsnamen vervingen, naar goeddunken, door ne nieuwere. *De Marneffe* geeft ons ook telkens de minste varianten aan die hij aantrof in de verschillende afschriften der Cartularia. Van de meeste overgedrukte stukken bestaat het oorspronkelijk niet meer, zoodat e uitgever moeten werken heeft meestal volgens oude afschriften. Voor de oude schrijfwijzen zijn deze dan ook maar halvelings te betrouwen.

Eene zaak is zeker : De oorspronkelijke schrijfwijze in de XIIe eeuw is geweest *Afflinghem*. De *n* bleef bewaard tot zoover het onvolledig gebleven cartularium strekt (tot 1250).

Naast *Afflinghem* of *Afflingem* (o. a. : 1086, I ⁽⁴⁾ ; 1177, C LX IV ; 1187, CXCIV ; enz.) vinden we ook *Hafflinghem* of *Hafflingem* (o. a. :

---

1) Dom Bernard : *Geschiedenis der Benedictijner Abdij Afflighem* (Gent. A. Siffer. 1890) b. 11 voetnota.

2) Alph. Wauters stelde deze uitlegging voor in *Histoire des environs de Bruxelles*. b. 478.

3) *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique* IIe section (Cartures) fasc. 1-5.

4) De Romeinsche cijfer achter het jaartal dult het volgnummer aan uit *de Marneffe*.

1143, LXVII, LXVIII ; enz.], *Hafflenghem* of *Hafflengem* [o. a. : 1143, LXIX ; 1196, CCXXVIII ; 1218, CCLXXXVII ; 1222, CCCXXIV). Nog een tiental andere schrijfwijzen komen voor ; de meeste vertoonen blijkbaar misgeschreven of misafgeschreven letters. Verschillende malen werd de eindletter *m* vervangen door *n*. De Waalsche kanselarijen schrijven dikwijls den geromaniseerden vorm op *-gien* of *-giem*. (Vgl. : Enghien naast Edinghen, uit Adinghen). Zoo vinden we *Affligien* (1223, CCCXXII, karter afkomstig van Edinghen,) *Hafflenghien* (1241, DVI, Henegouwsche karter.)

Wij kunnen dus opklimmen tot den oorspronkelijken vorm ⁽¹⁾*Afflinga-hem*, d.i. : woonstede der afstammelingen van den Frank *Afflo*. Deze eigennaam is Germaansch en komt voor bij *Förstemann* (Altdeutsches Namenbuch. I. Personennamen) ; hij behoort waarschijnlijk bij den stam *aft*: *kracht* en *Afflo* zou dus zooveel zijn als : de krachtige. ⁽²⁾ Een naamgenoot van dezen eersten bezitter van Afflighem stichtte een *Affloheim* bij Bingen in Duitschland ; een andere *Afflo* is de stamvader van *Avelghem* in West-Vlaanderen. De oudste vormen van dezen naam luiden inderdaad : *Afflinghem* (in oorkonden van de jaren 900, 1007, 1037) en *Avelengem* (1140, 1157⁽³⁾).

Amelghem. — Dit is de naam van twee hoeven te Ophem onder Brusseghem⁽⁴⁾. 't Is op Groot Amelghem dat de beroemde Duivelschuur nog te zien is.

De oudere vorm van dit woord luidt ongetwijfeld *Amelrenghen*. Zoo vindt men in eene akte van 1206 *Amelrenghem* (*Documents extraits du cartulaire de Grimberghen p. 14* ⁽⁵⁾) en in eene akte van 1244 : « *in parochia de Amelrenghen* ⁽⁶⁾. » Oudere vormen heb ik niet kunnen opsporen. Evenwel de vergelijking met andere namen waar eene *r* tusschen het stamwoord en den uitgang *-inghem* voorkomt laat ons toe dit woord terug te brengen tot eenen oorvorm * *Amalhoringa-hem*. *Amalhari* is een germaan-

---

1) Het * vóór een woord wordt gebruikt omdat die vorm gereconstrueerd werd bij middel der taalregels en niet in schriften uit dien tijd voorkomt.

2) Zie over dezen persoonsnaam nog : M. Schönfeld : Proeve eener kritische verzameling van Germaansche Volks- en Persoonsnamen. (Diss. Groningen. 1906) b. 41.

3) Zie over den plaatsnaam Avelghem de geleerde studie van *Adzo* in *Biekorf* (19^e jaar b. 123-4).

4) Zie *Elgen Schoon*. n^r 1 bl. 6.

5) Uitgegeven in *Analectes*.

6) Geciteerd in *Wauters* : Hist. des env. de Brux. — II blz. 54.

persoonsnaam⁽¹⁾ waarvan het eerste gedeelte *amal* veel voorkomt in de namen b.v. Amelberga, Amalfrida, Amalarik (waaruit later de doopnaam Amelrijk, Amerijk (in 't fransch Amanry) en de familienamen Amelrijkx, Emmerechts, Hemelrijks enz. ontstaan zijn), Amamalaswintha, Amelbrecht, enz. Volgens duitsche taalgeleerden zou *amal* beteekenen : verstandig, behendig. De uitgang *-hari* is anders niets als ons woord *here, heer*, ontstaan uit den omklank van *a* naar *e* onder den invloed der volgende *i* (Umlaut), en beteekent : gebieder (dominus).

De ontwikkelingsgang van *Amalharinga-hem was dus de volgende : *Amelheringa-hem, *Amelerenge-hem (verdoffing der onbeklemtoonde klinkers, 10^e en 11^e eeuw), *Amelrenghem* (hierboven vermeld), *Amelreghem*, (uitstooting der *n* : algemeen feit), en ten slotte *Amelghem* (assimilatie van *r* en *l*).

Amelghem beteekent dus : woonplaats der afstammelingen van *Amalhari*, den verstandigen heer.

(Wordt voortgezet)

J. LINDEMANS.

Kronijk

Opdorp.— Op 19 Februari gaf de Maldersche Afdeeling van het Davidsfonds een Feestavond te Opdorp. De heer Ossenblok, leeraar te Bergerhout, hield er eene voordracht.

Assche. — Uit het « Liederboekje » rondgedeeld ter gelegenheid der Feestvergadering, door de Afdeeling Assche op 5 Februari laatsleden gehouden, knippen wij het volgende :

Het Davidsfonds.

Het Davidsfonds, in 1875 tot vereering der nagedachtenis van Hoogleeraar David opgericht, is eene Vlaamsch-Katholieke instelling, werkende op het gebied van taal- kunst- en volksbelangen.

Het verdedigt de rechten der vlamingen in de Openbare Besturen, in het Gerecht en het Onderwijs ; het bewerkt de verstandelijke ontwikkeling der Vlaamsche bevolking door Vlaamsche Letterkunde, Kunst en Wetenschap.

De hoofdmiddelen tot het bereiken van zijn doel zijn : het uitdeelen

---

1) Hij komt voor in *Förstemann's Altdeutsches Namenbuch* (I. b. 76) met het tijdmerk 10^e eeuw. — De namen beginnende met *Amel* zijn vooral talrijk in het Oostgotische koningsgeslacht, de *Amelingen*.

van boeken, die het verzettelijke paren aan datgene wat verheft en veredelt ; het geven van Voordrachten, leerzaam of begeistertend ; het inrichten van Feesten tot bekendmaking onzer schrijvers, toonkundigen of beeldende kunstenaars ; het uitgeven en aanleeren van Liederen, die hart en ziel bevredigen.

Het Davidsfonds, 't gansche land dóór verspreid, heeft bij de 7000 leden.

Voor de jaarlijksche bijdrage van vijf frank, wordt men vergoed door het ontvangen van vijf-zes boeken ten jare ; bovendien woont men kosteloos de feestvergaderingen bij.

Ieder, 't zij man- of vrouwspersoon, kan lid worden der instelling ; bijtredingen worden aanvaard door de bestuursleden of door welk ander lid eener afdeeling,

Het grondgebied van werkzaamheid van « EIGEN SCHOON » telt de volgende steden en gemeenten waar eene Afdeeling van 't Davidsfonds is ingericht : Assche, Brussel, Buggenhout, Halle, Malderen, St-Kwintens-Lennick, St-Pieters-Jette, Ukkel en Vilvoorden.

Katholieke Vlamingen, wordt lid van het Davidsfonds.

* * *

Vragen

1. Willen onze lezers ons doen kennen : de eigenaardige *woorden*, *spreuken* en *rijmpjes* die hun mochten bekend zijn of die ze mochten hooren in hunne omgeving betreffende den *zang of den schreeuw der vogels* ? Er bestaan er overal : b.v. over de zwaluw, de botvink, de wielewaal enz. — Wij zullen de uitkomst van dit onderzoek in een onzer volgende nummers mededeelen. Wij hopen dat er uit alle hoeken onzer streek aan onzen oproep zal beantwoord worden.

2. Onderzoek nopens *klodden*, vulgo *kleudden* of *klerreken*. Is hij ook in uw dorp bekend ? Heeft hij nog andere namen ? Onder welke gedaanten heeft men hem ontmoet ? Staat hij in uw dorp bekend als goede of kwade geest ? Kent gij geene vertelsels over klodden ? Zijn er plaatsen waar hij bij voorkeur vertoeft ? Welke plaatsen ? Zijn er nog menschen die stellig aan kleudden gelooven ? — Alle inlichtingen nopens dezen eigen dwaalgeest onzer streek zullen welkom zijn. De uitkomst van dit onderzoek zal hier medegedeeld worden.

Inhoud

<i>Een Kronijkje van Maxenzele</i>	D. VINC. COOSEMANS.
<i>Over den oorsprong der twee Lennicken</i>	F. VENNEKENS.
<i>Kinderpoëzie</i>	***
<i>Vertelsels onzer streek</i>	J.-B. DE PAUW.
<i>Van den notaris en den slimmen boer</i>	V. W.
<i>Onze plaatsnamen</i>	J. LINDEMANS.
<i>Kronijk</i>	***

